

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 13/2024-30

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša a Miroslava Duriša (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a maloletej sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej zákonným zástupcom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], právne zastúpených advokátkou JUDr. Ivanou Igazovou, Mýtňa 11, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 38P/125/2021 (konanie vedené Mestským súdom Bratislava II pod sp. zn. B3-38P/125/2021 a sp. zn. 37P/25/2023) takto

r o z h o d o l :

- Postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 38P/125/2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
- Mestskému súdu Bratislava II **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 37P/25/2023 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľom **p r i z n á v a** primerané finančné zadosťučinenie každému v sume po **1 000 eur**, ktoré **j e** im Mestský súd Bratislava II **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava II **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľom trovy konania v sume **467,44 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia označení v záhlaví tohto nálezu sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 22. septembra 2023 domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu, eventuálne mestského súdu v napadnutom konaní označenom v záhlaví tohto nálezu. Sťažovatelia navrhujú uloženie príkazu mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a zároveň požadujú priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume každému zo sťažovateľov najmenej po 2 500 eur, ako aj náhradu trov konania.
2. Z ústavnej sťažnosti, príloh k nej priložených, ako aj vyžiadaného súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľ podal návrh na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností k maloletej sťažovateľke (dcére) na čas po rozvode manželstva na okresnom súde 24. júna 2021. Navrhovateľ bol 9. júla 2021 vyzvaný na zaplatenie súdneho poplatku, ktorý bol v rovnaký deň zaplatený.
3. Dňa 21. júla 2021 bol nariadený termín pojednávania na 2. december 2021.
4. Dňa 17. septembra 2021 sa k návrhu vyjadrila matka, ktorá navrhla znalecké dokazovanie.
5. Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Pezinok zaslal 17. decembra 2021 správu o poradenskom procese zo 6. decembra 2021 vypracovanú psychologičkou, z ktorej vyplýva nevyhnutnosť zapojenia súdneho znalca z odboru klinickej psychológie na vylúčenie možnosti, že sa s maloletou manipuluje a zabraňuje sa jej slobodne sa rozhodnúť a rozvíjať zdravé vzťahy.
6. Dňa 28. decembra 2021 bol nariadený nový termín pojednávania na 5. apríl 2022 z dôvodu zrušenia pôvodne nariadeného termínu pre neprítomnosť zákonnej sudkyne.
7. Dňa 30. marca 2022 sťažovateľ doručil stanovisko k vyjadreniu matky, v ktorom navrhol vykonať znalecké dokazovanie a predložil listinné dôkazy a správu o neplnení nariadeného neodkladného opatrenia upravujúceho styk sťažovateľa s maloletou sťažovateľkou.
8. Dňa 5. apríla 2022 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na 30. jún 2022. Okresný súd uložil obom rodičom spolupracovať s kolíznym opatrovníkom, kolíznemu opatrovníkovi uložil prešetriť pomery a vykonať pohovor s maloletou sťažovateľkou a matke uložil povinnosť doložiť správu o spolupráci so psychológom [REDAKOVANÉ], ktorého podľa jej vyjadrenia navštevovala.
9. Dňa 28. apríla 2022 sťažovateľ podal návrh na ustanovenie súdneho znalca z odboru klinickej psychológie z dôvodu podozrenia z dlhodobého ovplyvňovania maloletej sťažovateľky, ako aj s poukazom na to, že matka zavádzala okresný súd o stretnutiach so psychológom [REDAKOVANÉ], o ktorých mala doložiť správu. K návrhu sťažovateľ pripojil vyjadrenie psychológa [REDAKOVANÉ].
10. Matka doložila do spisu správu o posúdení aktuálneho správania maloletej sťažovateľky a zhodnotení jej vzťahu k sťažovateľovi vypracovanú psychoterapeutičkou [REDAKOVANÉ].

z 27. júna 2022, z ktorej vyplynul záver o odmietaní stretnutia maloletej sťažovateľky so sťažovateľom.

11. Pojednávanie, ktoré sa uskutočnilo 30. júna 2022, bolo odročené na 29. november 2022. Zároveň boli obom rodičom uložené povinnosti spolupracovať prostredníctvom kolízneho opatrovníka so psychológom. Matka bola vyzvaná na doloženie rozsahu styku sťažovateľa s maloletou sťažovateľkou navrhovaného psychoterapeutičkou.

12. Kolízny opatrovník zaslal 22. novembra 2022 správu z prešetrenia pomerov v domácnosti matky zo 16. novembra 2022, z ktorej vyplynul záver o neochote matky pripravovať maloletú sťažovateľku na styk so sťažovateľom, averzii maloletej sťažovateľky stretávať sa s otcom, a zároveň odporučil nariadiť súdnoznalecké dokazovanie z odboru klinickej psychológie, aby sa vylúčila možnosť manipulácie s dieťaťom, ako aj z odboru psychológie pre účely vylúčenia lability a násilných sklonov u oboch rodičov.

13. Dňa 29. novembra 2022 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito pre účely nariadenia znaleckého dokazovania súdnym znalcom z odboru klinickej psychológie. Obom rodičom bola zároveň daná možnosť v lehote 14 dní predložiť otázky na súdneho znalca. Matke bola uložená povinnosť doložiť záverečné správy od psychoterapeutičky a psychológov a kolíznemu opatrovníkovi bola uložená povinnosť doložiť správu zo šetrenia pomerov zo 16. novembra 2022 pre účely jej doručenia rodičom.

14. Podaním z 13. decembra 2022 doručil otázky na súdneho znalca sťažovateľ. Matka podaním z 19. decembra 2022 predložila otázky na súdneho znalca, ako aj správu psychoterapeutičky a informovala, že psychológovia [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] jej vydanie správ odmietli.

15. Okresný súd uznesením č. k. 38P/125/2021-109 z 30. januára 2023 nariadil znalecké dokazovanie z odboru psychológie a uložil matke a sťažovateľovi zložiť preddavok na trovy znaleckého dokazovania a zároveň poveril vypracovaním znaleckého posudku PhDr. Mgr. Andreu Bednárovú a uložil jej povinnosť vypracovať znalecký posudok v lehote 120 dní odo dňa prevzatia spisového materiálu.

16. Dňa 13. apríla 2023 bola sťažovateľom doručená správa školského zariadenia.

17. Dňa 16. júna 2023 bola vec pridelená na prejednanie a rozhodnutie zákonnej sudkyňi mestského súdu, na ktorý prešla vec v súlade s § 18n ods. 2 písm. b) zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov z dôvodu prechodu výkonu súdnictva v rodinnoprávnych veciach.

18. Kolízny opatrovník doručil 12. júna 2023 mestskému súdu správu o práci s maloletou sťažovateľkou, v ktorej na základe zistení navrhol, aby súdny znalec doplnil otázky o zisťovanie prežívania celej situácie maloletou, ako aj schopnosti riadnej starostlivosti o maloletú zo strany rodičov.

19. Mestský súd postúpil vec 21. júna 2023 Okresnému súdu Pezinok ako vecne a miestne príslušnému súdu s poukazom na § 92 Civilného mimosporového poriadku.

20. Z dôvodu nesúhlasu postúpil Okresný súd Pezinok vec 30. júna 2023 na rozhodnutie o miestnej príslušnosti Krajskému súdu v Trnave. Krajský súd v Trnave uznesením č. k. 14Ncp/3/2023-166

z 11. júla 2023 rozhodol o tom, že nesúhlas Okresného súdu Pezinok s postúpením veci je dôvodný. Spis bol mestskému súdu vrátený 24. júla 2023 a bola mu pridelená nová sp. zn. 37P/25/2023.

21. Dňa 26. júla 2023 súdna znalkyňa oznámila mestskému súdu, že z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti nie je schopná vypracovať znalecký posudok. Z uvedeného dôvodu sa mestský súd dopytoval právnych zástupcov rodičov na oznámenie, či nedospeli k uzavretiu rodičovskej dohody, na čo bolo reagované podaniami 7. septembra 2023 a 21. septembra 2023.

22. Dňa 22. septembra 2023 bola kontaktovaná s cieľom vypracovania znaleckého posudku súdna znalkyňa PhDr. Marta Halašová, PhD. Uznesením mestského súdu č. k. 37P/25/2023-200 z 9. novembra 2023 bolo zmenené uznesenie okresného súdu z 30. januára 2023 tak, že vypracovaním znaleckého posudku bola poverená súdna znalkyňa PhDr. Marta Halašová, PhD.

23. Dňa 21. decembra 2023 bola sťažovateľom mestskému súdu predložená správa Centra pre deti a rodiny z 20. októbra 2023.

24. Uznesením ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 13/2024 z 23. januára 2024 bola ústavná sťažnosť sťažovateľov prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

25. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval mestský súd výzvou z 26. januára 2024 na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti. Podaním zo 4. marca 2024 predsedníčka mestského súdu zdôraznila, že v období po 1. júni 2023 súd vo veci koná plynulo, a to s prihliadnutím na skutočnosť, že spis bol z dôvodu prenosu výkonu súdnictva pridelený novej zákonnej sudkyňi. Akcentovala, že v súčasnosti sa spis nachádza u súdnej znalkyne na vypracovanie znaleckého posudku. K návrhu na priznanie primeraného finančného zadost'učinenia konštatovala, že rozhodnutie o jeho sume plne ponecháva v dispozícii ústavného súdu.

II.

Argumentácia sťažovateľov

26. Sťažovateľ argumentuje, že okrem návrhu na rozvod a úpravu práv a povinností k maloletej sťažovateľke z dôvodu správania matky, ktorá s ním odmieta komunikovať, a z dôvodu nemožnosti domôcť sa stretnutia s maloletou sťažovateľkou podal aj návrh na nariadenie neodkladného opatrenia vo veci úpravy styku s maloletou sťažovateľkou na čas do rozvodu a rovnako aj návrh na nariadenie výchovného opatrenia pre účely zlepšenia komunikácie matky so sťažovateľom. Neodkladné opatrenie upravujúce styk sťažovateľa s maloletou sťažovateľkou nariadené v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 38P/151/2021 matka už dva roky ignoruje bez akéhokoľvek postihu. Nariadené výchovné opatrenie pritom neprineslo žiadny výsledok pre nezáujem matky.

27. Prvé pojednávanie v napadnutom konaní určil okresný súd až po takmer 10 mesiacoch od podania návrhu, pričom už na prvom pojednávaní zistil, že matka s návrhom sťažovateľa súhlasí s výnimkou úpravy styku sťažovateľa s maloletou sťažovateľkou. Vzhľadom na skutočnosti odmietania stretnutí zo strany maloletej sťažovateľky, ako aj neplnenia nariadeného neodkladného opatrenia a výchovného opatrenia mal okresný súd indíciu, že bude nevyhnutné dať vypracovať znalecký posudok. Sťažovateľ, ako aj matka a psychológ už pred prvým pojednávaním vo veci navrhovali zhodne vykonať znalecké dokazovanie.

28. Aj napriek návrhu z 28. apríla 2022 (bod 9 tohto nálezu) okresný súd na pojednávaní 30. júna 2022 súdneho znalca odmietol ustanoviť, pričom len opätovne vypočúval účastníkov konania ku skutočnostiam, ku ktorým už boli vypočutí. Okresný súd odmietol na uvedenom pojednávaní aj návrh sťažovateľa, aby autoritatívne rozhodol, pričom matke uložil, nie však uznesením ani formou výchovného opatrenia, spolupracovať so psychológom, a to aj napriek tomu, že v tom čase už vedel, že obdobnú povinnosť nariadenú matke si nesplnila. Okresný súd navyše disponoval vyjadreniami matky, že maloletú sťažovateľku ku vzťahu k sťažovateľovi nepovedie. Okresný súd vedel, že sťažovateľ nemá s maloletou sťažovateľkou v tom čase žiadny kontakt už viac ako jeden rok.

29. K znaleckému dokazovaniu tak pristúpil až po roku a pol od podania návrhu, pričom od ustanovenia súdneho znalca 30. januára 2023 nevykonal prakticky žiadny ďalší úkon.

30. Okresný súd v takej naliehavej rodinnej veci od januára až do mája 2023 nedokázal doručiť ustanovenej súdnej znalkyni spis. Okrem toho v dôsledku sporu o miestnu príslušnosť v danej veci stratili účastníci konania ďalší mesiac. Medzitým poverená súdna znalkyňa oznámila, že znalecký posudok nemôže vypracovať. Ani 8 mesiacov od nariadenia znaleckého dokazovania toto stále neprebehlo, takže sťažovatelia tak stratili prakticky rok. Sťažovateľ je v tomto smere bytostne závislý od pomoci zo strany súdu a kolízneho opatrovníka, keďže matka mu dlhodobo a úmyselne upiera právo stretávať sa s maloletou sťažovateľkou.

31. Napadnuté konanie je, čo sa týka jedinej spornej otázky, o ktorej panuje nezhoda, aj po viac ako 2 rokoch stále na začiatku. Zodpovednosť za tento stav má okresný súd, a to z dôvodu jeho nedostatočne rýchleho a neúčelného postupu. Za dva roky matkou mu upieraného styku s maloletou sťažovateľkou, pričom suspektnú manipuláciu maloletej sťažovateľky mal potvrdiť, prípadne vyvrátiť uvedený znalecký posudok, vznikla (aj vzhľadom na citlivý vek maloletej) už ujma v citovej sfére sťažovateľov, ktorú bude vzhľadom na dĺžku trvania už len ťažké napraviť.

32. Zákon dáva súdu v rodinnoprávnych veciach rôzne špecifické nástroje na predchádzanie porušovania práv účastníkov (dohovor, ukladanie výchovných opatrení, neodkladných opatrení), pričom tieto neboli súdom využité, preto sa vo veci konajúci súd stáva spoluzodpovedným za vzniknutý stav a ujmu, ktorú sťažovatelia upieraním ich vzájomného kontaktu počas trvania súdneho konania utrpeli.

33. Sťažovateľ zdôrazňuje, že sám nedal žiadny dôvod na vznik priesťahov a na všetky výzvy reagoval.

34. Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľa odôvodňujú ujmu na psychike sťažovateľa, ktorú utrpel upieraním mu práva na vzájomný pravidelný kontakt medzi rodičom a dieťaťom. Maloletá sťažovateľka, hoci si to sama nemusí uvedomovať, utrpela v dôsledku vytiesnenia otca citovú ujmu, ktorej dôsledky sa môžu prejavíť až neskôr.

35. V neposlednom rade sťažovateľ utrpel ujmu aj vo finančnej sfére v podobe vynaložených nákladov potrebných na právne poradenstvo.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

36. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podania mestského súdu, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce z predmetného spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

37. Podstatou námietok sťažovateľov je existencia zbytočných prietáhov v napadnutom konaní vedenom súdom prvej inštancie vo veci rozvodu manželstva a úpravy práv a povinností k maloletej sťažovateľke, ktorá podľa sťažovateľov viedla aj k zásahu do rodinného života.

38. Predmetom konania pred ústavným súdom je preto posúdenie, či postupom súdu prvej inštancie v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy.

39. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

40. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k obsahovo totožnému právu na prejednanie záležitosti v primeranej lehote ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

41. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že rozhodovanie o rozvode a úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu nemožno považovať za vec právne zložitú, keďže prameňom práva pre rozhodnutie v danej veci je predovšetkým zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý je bežne v súdnej praxi aplikovaný.

42. Z hľadiska skutkovej zložitosti prejednáwanej veci možno s prihliadnutím na konkrétne okolnosti konštatovať, že vec patrí medzi skutkovo zložitejšie, keďže ide o prípad, v ktorom účastníci konania predostreli svoje rozdielne požiadavky týkajúce sa výlučne otázky úpravy styku sťažovateľa s maloletou sťažovateľkou. O skutkovej zložitosti prejednáwanej veci svedčia aj

skutočnosti vyplývajúce zo súdneho spisu, a to predovšetkým potreba nariadenia znaleckého dokazovania.

43. Súčasťou prvého kritéria je aj povaha prerokúvanej veci. V tomto kontexte ústavný súd poukazuje aj na judikatúru ESLP, v súlade s ktorou ak sú predmetom konania vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi, konaniu o týchto vzťahoch príslušné súdy majú venovať „mimoriadnu starostlivosť, pretože procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok *de facto* rozhodnutie o otázke predloženej súdu ešte pred samotným rozhodnutím príslušným súdom“ (k tomu pozri rozsudok ESLP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu, sťažnosť č. 9580/81, rozsudok z 8. 7. 1987, § 85). V rámci tejto požiadavky sa potom podstatne mení aj pohľad na posúdenie prietáhov v predmetnej veci vo vzťahu k právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručenému čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorého účelom je, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli čomu prebieha súdne konanie (m. m. II. ÚS 66/02, II. ÚS 80/2010).

44. Vzhľadom na uvedené ústavný súd aj v tomto prípade osobitne pri svojom rozhodovaní zohľadnil predmet a účel tohto konania, ako aj povahu a rozsah ujmy, ktorá na vzájomných vzťahoch medzi rodičmi a deťmi vzniká v dôsledku zbytočných prietáhov v konaní o úprave právnych pomerov rodičov k maloletým deťom.

45. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bolo správanie sťažovateľov ako účastníkov napadnutého konania. Ústavný súd vo vzťahu k maloletej sťažovateľke konštatuje, že táto svojím správaním neprispela k predĺženiu napadnutého konania.

46. Obdobne ani sťažovateľ k predĺženiu napadnutého konania svojím správaním neprispel.

47. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup súdu prvej inštancie. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen nečinnosťou všeobecného súdu, teda takým konaním, ktoré nevedie k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08), ale aj jeho neefektívnou, resp. nesústredenou činnosťou (m. m. IV. ÚS 22/02, IV. ÚS 380/08, III. ÚS 103/09, I. ÚS 7/2011).

48. S prihliadnutím na prehľad procesných úkonov vykonaných vo veci ústavný súd identifikoval neefektívny postup okresného súdu súvisiaci s nariadovaním znaleckého dokazovania. Jedinou spornou otázkou, pri ktorej medzi účastníkmi konania neexistovala dohoda, bola úprava styku sťažovateľa ako otca s maloletou sťažovateľkou (bod 27 tohto nálezu). K otázke úpravy styku podala matka návrh na nariadenie znaleckého dokazovania už krátko po podaní samotného návrhu, a to v septembri 2021. Nevyhnutnosť nariadenia znaleckého dokazovania vyplynula aj zo správy psychologičky predloženej kolíznym opatrovníkom okresnému súdu v decembri 2021. Okrem toho aj samotný sťažovateľ predložil návrh na vykonanie znaleckého dokazovania, ktorého potrebu náležite odôvodnil v apríli 2022. Uvedené skutočnosti boli dostačujúce ako podklad na záver o tom, že postup okresného súdu, ktorým k nariadeniu znaleckého dokazovania pristúpil až v januári 2023, t. j. po viac ako roku o pol od podania návrhu vo veci samej, nemožno aj s prihliadnutím na citlivosť otázky, ktorá je predmetom posúdenia, hodnotiť ako efektívne smerujúci k odstráneniu právnej neistoty účastníkov napadnutého konania.

49. Ako neefektívny hodnotí ústavný súd aj postup súdu prvej inštancie v súvislosti s nariadením prvého pojednávania, ako aj už nariadeným znaleckým dokazovaním. Prvé pojednávanie vo veci bolo nariadené až viac ako 5 mesiacov po podaní návrhu, pričom v konečnom dôsledku k jeho uskutočneniu z dôvodov na strane zákonnej sudkyne nedošlo, čo si vyžiadalo preročenie termínu pojednávania na apríl 2022. K uskutočneniu prvého pojednávania vo veci tak došlo v období takmer 10 mesiacov od podania návrhu, pričom súdu prvej inštancie boli, ako to zo spisu vyplýva, známe skutočnosti odôvodňujúce potrebu zvlášť urýchljeného postupu vo veci, a to s prihliadnutím na upozornenie kolízneho opatrovníka o vážnosti situácie (správa od kolízneho opatrovníka bola okresnému súdu doručená 28. decembra 2021), čo nemožno hodnotiť ako postup smerujúci efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania.

50. Neefektívny postup ústavný súd identifikoval aj v súvislosti s už nariadeným znaleckým dokazovaním. V sledovanom období bol okresný súd nečinný, a to od januára 2023 až do júna 2023, keď došlo k prechodu výkonu súdnictva na mestský súd.

51. Následne po rozhodnutí príslušného súdu vo veci miestnej príslušnosti bolo zo strany súdnej znalkyne oznámené, že vypracovať znalecký posudok nemôže z objektívnych dôvodov, čo si vyžiadalo zmenu rozhodnutia o nariadení znaleckého dokazovania v osobe súdneho znalca. Uvedené skutočnosti opätovne predĺžili samotný proces znaleckého dokazovania, ktorý spôsobil, že spis bol na vypracovanie znaleckého posudku predložený súdnemu znalcovi až po viac ako jednom roku od nariadenia znaleckého dokazovania, čo nemožno hodnotiť ako postup efektívne smerujúci k odstráneniu právnej neistoty účastníkov napadnutého konania.

52. Na podklade skutočností uvedených v bodoch 49 až 51 tohto nálezu ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní neefektívnym postupom, ako aj nečinnosťou nezvolil taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu rozhodnutiu vo veci samej, a tým aj k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia nachádzali. Neefektívnym postupom a nečinnosťou okresného súdu tak bolo v napadnutom konaní porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a preto ústavný súd rozhodol v súlade s čl. 127 ods. 2 prvou vetou ústavy a § 133 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené v bode 1 výrokovej časti tohto nálezu.

53. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie v súčasnosti vedené mestským súdom nebolo do času rozhodnutia ústavného súdu o ústavnej sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd požiadavke sťažovateľov, aby prikázal mestskému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prieťahov vyhovel tak, ako to je uvedené v bode 2 výrokovej časti tohto nálezu [§ 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde].

54. Sťažovatelia sa súčasne domáhajú vyslovenia porušenia základného práva zaručeného čl. 19 ods. 2 ústavy.

55. Sťažovatelia namietajú aj existenciu neoprávneného zásahu do práva na rodinný život. Ústava pojem „súkromný a rodinný život“ bližšie nedefinuje. Pretože základné práva a slobody podľa ústavy je potrebné vykladať a uplatňovať v zmysle a duchu medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách (PL. ÚS 5/93, PL. ÚS 15/98), ústavný súd pri vymedzení obsahu uvedených pojmov prihliada aj na príslušnú judikatúru týkajúcu sa predovšetkým čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Ochrana súkromného života

musí teda do istej miery zahŕňať právo jednotlivca nadväzovať a rozvíjať vzťahy so svojimi blízkymi a s vonkajším svetom (rozsudok Niemietz zo 16. 12. 1992, § 29).

56. Nedostatočná rýchlosť postupu štátnych orgánov v konaní o úprave práv a povinností k deťom, najmä však čo sa týka otázky zverenia do starostlivosti a úpravy styku rodičov k deťom, môže okrem vyslovenia porušenia práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vyústiť aj do porušenia práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života (Bergmann proti Českej republike z 27. 10. 2011, § 62, Koudelka proti Českej republike z 20. 7. 2006, § 68, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004, § 107 a pod.)

57. Pod „neoprávneným zasahovaním“ treba rozumieť také zasahovanie, ktoré nemá základ v zákonnej úprave, nesleduje ustanovený cieľ, nedbá na podstatu a zmysel obmedzovaného základného práva alebo nie je nevyhnutným a primeraným opatrením na dosiahnutie ustanoveného cieľa (I. ÚS 13/2000).

58. Nesplnenie pozitívneho záväzku štátu a jeho orgánov (aj všeobecných súdov) zabezpečiť účinnú ochranu práv a slobôd jednotlivcov v primeranej lehote možno považovať za neoprávnený zásah do rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy vtedy, ak je nepochybné, že v dôsledku nedostatku existencie meritórneho rozhodnutia, ktorým by boli upravené práva a povinnosti rodiča k maloletému, sa zhoršuje postavenie dotknutého rodiča v tom zmysle, že rozvíjanie, resp. obnova vzťahu dotknutého rodiča s jeho dieťaťom je v súvislosti s uplynulým časom podstatne sťažená.

59. Už bolo naznačené, že jedinou spornou otázkou rozhodovania vo veci návrhu v napadnutom konaní je úprava styku sťažovateľa ako otca s maloletou sťažovateľkou ako dcérou. Zo správ kolízneho opatrovníka, ktoré sú výsledkom prešetrovania rodinných pomerov plynuli indície o vážnosti rodinnej situácie a nevyhnutnosti riešiť vzniknutú situáciu urýchlene už od začiatku napadnutého konania (bod 5 tohto nálezu). Obdobne, ako to zdôrazňuje sťažovateľ poukázaním na ďalšie konanie vedené súdom prvej inštancie vo veci tých istých účastníkov konania, nariadené neodkladné opatrenie, ako aj výchovné opatrenie boli zo strany matky dlhodobo ignorované a poznačené zotrvaním na stanovisku, že maloletú sťažovateľku k styku nebude viesť. Tieto skutočnosti boli, resp. mali byť súdu prvej inštancie konajúcemu vo veci sťažovateľov známe z vlastnej rozhodovacej činnosti, pričom mali viesť prirodzene k naplneniu požiadavky urýchlenného rozhodnutia vo veci aj na podklade záverov znaleckého dokazovania, ktorého nariadenie si existujúca situácia vyžadovala aj na účely vylúčenia možnosti manipulácie s dieťaťom zo strany matky (bod 12 tohto nálezu).

60. Zo správy Centra pre deti a rodiny z 20. októbra 2023, v ktorom sa realizovalo opatrenie ambulantnou formou (č. l. 206 a nasl. spisu) pritom vyplýva jednoznačné konštatovanie o mimoriadne averzívnom postoji maloletej sťažovateľky k sťažovateľovi, ktorého absolútne a bezpodmienečne odmieta, negatívne hodnotí a má k nemu hlboký odpor a pohŕda ním, pričom ho za svojho biologického otca nepovažuje. S prihliadnutím na skutočnosť, že maloletá sťažovateľka dva roky nemohla tráviť so sťažovateľom čas, pričom je vo výlučnej starostlivosti matky, je pre ňu táto absolútne návodná. Postoje maloletej sťažovateľky sú tak nadstavbou postojov matky, pričom k zmene môže dopomôcť výhradne matka, a to zmenou svojho postoja. Aktuálne maloletá sťažovateľka odmieta akýkoľvek kontakt s otcom, a preto interakcia medzi nimi je v súčasnosti nerealizovateľná.

61. Ústavný súd, vychádzajúc z vysloveného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priťahov, berúc do úvahy skutočnosti obsiahnuté v podstatnom v bodoch 59 a 60 tohto nálezu, konštatuje, že okresný súd zanedbal, resp. nenaplnil svoj pozitívny záväzok spočívajúci v účinnom rešpektovaní rodinného života sťažovateľov tak, ako mu to ukladá ústavná úprava čl. 19 ods. 2 ústavy. Konajúci súd svojím neefektívnym postupom a nečinnosťou v súvislosti s rozhodovaním vo veci úpravy styku sťažovateľa s maloletou sťažovateľkou zhoršil postavenie sťažovateľa ako dotknutého rodiča v tom zmysle, že rozvíjanie, resp. obnova vzťahu dotknutého rodiča s jeho dieťaťom – maloletou sťažovateľkou je v súvislosti s uplynulým časom podstatne sťažená, čím zasiahol aj do ich základného práva na ochranu pred neoprávneným zásahom do rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy (bod 1 výrokovvej časti tohto nálezu).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie

62. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

63. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, ak o to požiadal.

64. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. IV. ÚS 210/04, I. ÚS 164/2018).

65. Prihliadajúc na petit ústavnej sťažnosti, ústavný súd konštatuje, že sťažovatelia si uplatnili primerané finančné zadost'učinenie v sume po 2 500 eur, ktoré odôvodnili skutočnosťami bližšie uvedenými v bodoch 34 a 35 tohto nálezu.

66. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

67. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, prihliadajúc na jej faktickú zložitosť a berúc do úvahy neefektívnu činnosť okresného súdu, ako aj obdobia nečinnosti, povahu a rozsah práv sťažovateľov, ktoré boli porušené, predmet konania, ako aj jeho význam pre sťažovateľov so zdôraznením osobitosti veci starostlivosti súdu o maloletých, ktorá bola predmetom tohto konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadost'učinenia každému zo sťažovateľov v sume po 1 000 eur (bod 3 výroku tohto nálezu). Vzhľadom na priznanie finančného zadost'učinenia v sume po 1 000 eur oproti sťažovateľom navrhovanej sume 2 500 eur vo zvyšnej časti ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

68. Už len pre úplnosť ústavný súd zdôrazňuje, že s prihliadnutím na ústavnú úpravu inštitútu primeraného finančného zadost'učinenia jeho účelom je odškodniť hodnotu, na ktorej vznikla ujma, a to konkrétne základné právo alebo slobodu. Primerané finančné zadost'učinenie však nemožno stotožniť s odškodnením. Primerané finančné zadost'učinenie je sankciou, ktorú ústavný súd ako orgán ochrany ústavnosti po vlastnej úvahe môže uložiť orgánu verejnej moci, ktorý vo svojej

činnosti nedbá na dodržiavanie ústavného práva (I. ÚS 117/08). S prihliadnutím na rozhodovacou činnosťou ústavného súdu judikovaný názor týkajúci sa cieľa, ktorý má primerané finančné zadostučinenie plniť, preto ústavný súd neprihliadol na skutočnosti uvedené sťažovateľmi v bode 35 tohto nálezu, ktorými sa môže odôvodniť prípadná náhrada škody, nie však priznanie primeraného finančného zadostučinenia (m. m. III. ÚS 75/01).

V.

Trovy konania

69. Ústavný súd priznal sťažovateľom (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 467,44 eur.

70. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľov ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení platnom a účinnom do 31. decembra 2023 (ďalej len „vyhláška“). Náhradu trov konania ústavný súd priznal za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie ústavnej sťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2023 v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Zohľadnením § 13 ods. 2 vyhlášky, podľa ktorého sa základná sadzba tarifnej odmeny zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb, celková suma náhrady trov konania predstavuje sumu 467,44 eur. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľov rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

71. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. marca 2024

Libor Duľa
predseda senátu